

Covenant & Conversation FAMILY EDITION

Jonathan Sacks THE RABBI SACKS LEGACY

EMOR ● אמור

RABİ LORD JONATHAN SACKS'IN (זצ"ל) YAZI VE ÖĞRETİLERİNDEN

COVENANT & CONVERSATION ÖZET

Ebediyet ve Fanilik

- **Bu özet, Rabbi Sacks'ın 2012 yılında yazmış olduğu makaleden uyarlanmıştır. Makaleye buradan ulaşabilirsiniz.**

Bir Koen'in *tame* (manevi açıdan kirli, mekruh) olmamak içinden elinden geleni yapması gerekir. Ölü bir bedene dokunması veya onunla aynı çatı altında bulunması yasaktır. Bir ölünün yakınında bulunmaktan kaçınmalıdır. Bu konuda, Koen'in yakın akrabası olan kişiler istisnadır: eşi, annesi, babası, erkek veya kız evladı, erkek kardeşi veya evlenmemiş kız kardeşi. Bunlardan biri ölürse Koen onun için *tame* olur. Koen Gadol ile ilgili kısıtlamalar ise daha da katıdır. Bir Koen Gadol, yakın bir akrabası için bile *tame* olamaz. Buna karşılık hem o hem de normal bir Koen, bir *met mitsva* için *tame* olabilir. *Met mitsva* teriminden kasıt, cenazesiyle ilgilenecek hiç kimsesi olmayan biridir. Burada, temel insani saygınlık gereği, Koenlerin manevi saflık zorunluluğundan ağır basar.

Bunun gibi birçok kanun – özellikle de bir ölüden dolayı *tame* olmuş kişilerin arındırılmasında kullanılan Kızıl İnek uygulaması – ile birlikte, bizim için anlaması zor kavramlardır. Bu kanunlar gerçekten de kafa karıştırıcıdır. Ölüm kirletir. Ama aynısı doğum için de geçerlidir. Ayrıca, *Peraşa*'mızda, fiziksel bir kusuru olan – örneğin kör, topal, cüce veya kambur olan ya da deforme bir buruna veya şekilsiz bir uzva sahip olan, kolu veya bacağı sakat – bir Koen'in Kutsal Mekân'daki ibadetten hariç tutulduğu belirtilmektedir. Ama neden? Bu gibi bir hariç tutma, "[Tanrı] insanın gördüğüne [bakmaz]; zira insan [sadece dışarıdan] görüneni görür, ama *A-Şem* kalbi görür" prensibinin hiçe sayılması anlamına geliyor gibi görünmektedir. Öyleyse kişinin dış görünüşü Tanrı'nın Evi'nde Koen olarak görev yapabilmesi veya yapamaması üzerinde neden etkili olsun? Bunların altında yatan bir mantık var mıdır?

Gelin öncelikle *kutsal* kavramını açalım. Tanrı zaman ve mekânın ötesindedir, ama Tanrı, zaman ve mekânı yarattığı gibi, o zaman ve mekânı işgal eden varlıkları da yaratmıştır. Yaratma süreci esnasında Tanrı, fizikseli yaratmak için Kendi sonsuz kabiliyetlerini kısıtlamış ve bunun ardından Ebedi'nin zamana ve Sonsuz'un da mekâna girdiği nokta olarak, *kutsalı* tesis etmiştir. ***Kutsal zaman*, Şabat'tır. *Kutsal mekân*, önceleri Mişkan ve sonraları Bet Amikdaş'tı.**

Tanrı'nın ebediyeti bizim faniliğimizle olası en keskin tezat halindedir. Yaşayan her varlık bir gün ölecektir. Fiziksel olan her şeyin varlığı bir gün sona erecektir (güneşin bile!). İşte, Mişkan veya Bet Amikdaş'ın aşırı hassasiyeti ve tehlikesi de buradan kaynaklanmaktadır. Mutlak manevi ile, hataya yer bırakmayacak kadar fizikselin bir araya gelmesi, patlayıcı niteliktedir ve buna karşı korunmak şarttır. Tıpkı son derece hassas bir deneyin en ufak bir katışık zerresi bile olmadan gerçekleştirilmesi gerektiği gibi, aynı şekilde kutsal mekân da fanilik sinyalleri veren durumlardan ari tutulmalıydı.

Ölüm ve doğumun her ikisi de bizi faniliğimizin farkında olmaya iter. Aynı şekilde *tsaraat* gibi bir cilt rahatsızlığı bize beden hakkında yoğun bir farkındalık getirir. Bir giysinin üzerindeki veya bir evdeki küf benzeri lekeler bile bir fiziksel çürüme belirtisidir. Bunların hiçbirinde yanlış olan hiçbir şey yoktur, ama *bunlar, dikkatimizi fiziksel olana odaklar* ve bu yüzden, fiziksel olmayanın – hiçbir zaman ölmeyen ve çürümeyen Ebedi Sonsuz'un – varlığına adanmış olan mekânlarla uyumsuzdur.

Tuma kirlilik demek değildir. *Bizi, faniliğin, fiziksel bir dünyada fiziksel birer varlık olduğumuz gerçeğinin farkına varmaya zorlamak suretiyle ebediyete ve sonsuzluğa odaklanmaktan alıkoyan şey* demektir. Mişkan'ın mekânda ve Şabat'ın zamanda temsil ettiği şey – yani dünya zaman ve mekânla sınırlı olmasına rağmen kutsiyetin bu dünyanın *içinde* var *olduğu* gerçeği – oldukça radikal niteliktedir. Ama kutsiyet dikkatli bir şekilde yalıtılmalıdır. Bir yanda Şabat kanunlarının, diğer yanda Bet Amikdaş ve Koenliğe dair kanunların bu kadar katı olmasının sebebi budur. *Kutsal, göklerle yeryüzünün buluştuğu noktadır.* Zaman ve mekânı, yoğun bir şekilde odaklanmak ve dünyevi endişelerden tamamen arınmak suretiyle, zaman ve mekânın ötesinde olan Tanrı'nın hissedilen varlığına açtığımız yerdir. Hayatın tam da ortasında ebediyeti çıtlatan, en kutsal anlarımızda, ölmeyen bir şeyin bir parçası olduğumuz hissini almamıza olanak sağlayan etkendir. **Kutsal, mevcudiyetimizi basit bir tesadüf olmaktan kurtardığımız ve Tanrı'nın "ebedi kollarında" taşınıyor olduğumuzu bildiğimiz yerdir.**

Şabat Sofrası İçin Tartışma Soruları

1. Evlerimizde ve yaşamlarımızda, en önemli şeylere odaklanabileceğimiz "kutsal mekânları" nasıl yaratabiliriz?
2. Aile yaşantımızda fiziksel ihtiyaçlarımızla manevi özlemlerimizin her ikisini de nasıl onurlandırabiliriz?
3. Kendinizi Tanrı'ya en yakın hissetmenizi sağlayan zaman ve mekânlar hangileri? En önemli şey nedir?

Kısaca Peraşa

Emor *Peraşa*'sı, Koenler ve Bet Amikdaş'taki ibadet görevleri hakkındaki özel kanunları vermektedir. Koenler manevi saflıklarını korumalı, belli başlı yakın akrabaları haricinde ölü bedenlerle temastan kaçınmalıdırlar. Koenlerin bazı evlilik kısıtlamaları da vardır. *Peraşa* bunun ardından kutsal günleri ve tarihleri listeler: Şabat ve Yahudi bayramları, Pesah, Omer sayımı, Şavuot, Roş Aşana, Yom Kipur, Sukot ve Şemini Hag Atseret. Bet Amikdaş'a dair talimatlar, Menora'nın yakılmasını ve özel ekmeklerin Mişkan'daki masaya yerleştirilmesini de kapsar. *Peraşa* bazı ağır günahların cezalarıyla sona erer: Tanrı'ya lanet etmenin ve cinayetin cezası idamdır; başkalarına bedensel veya maddi zarar vermenin cezası da parasal tazminattır.

RABİ SACKS'IN FELSEFESİ

Derinlere Dalmak

Tuma kanunları insani mantıkla anlaması zor kanunlardır. Raban Yohanan ben Zakay'ın, öğrencilerine söylediği "Ne ölü kirletir, ne de [Kızıl İneğin küllerinin karıştırıldığı] su arındırır. Daha ziyade Tanrı 'Bir kanun koydum ve bir hüküm verdim – ve senin onu ihlal etme yetkin yok' demiştir" şeklindeki sözleri ünlüdür. Anlaşıldığı kadarıyla Raban Yohanan ben Zakay, bu kuralların ardında bizim anlayabileceğimiz hiçbir mantık bulunmadığını öğretmektedir. Bunlar basitçe Tanrı'nın emirleridir.

Ama bu kanunların duygusal bir mantığı vardır: Biz birer insanız ve bizi Tanrı'ya bağlanmaktan alıkoyan etken ahlaki yetersizlik değil, basitçe fiziksel doğamızın farkında olmamızdır.

Doğum, ölüm, hastalık veya bedensel farklılıklarla yüzleştiğimiz zaman faniliğimiz hakkındaki farkındalığımız azami düzeye çıkar. Bu farkındalık doğal olarak bizi maneviyata odaklanmaktan alıkoyar. Bet Amikdaş ve Şabat, Tanrı'nın dünyamızın içine girebileceği ve bize geçici varlığımızı hatırlatan bu etkenlere karşı koruma altında olduğumuz özel birer mekân ve zaman teşkil eder. Zaman ve mekândaki bu mukaddes adalar sayesinde, hâlâ fani realitemizin içinde yaşarken bile zihinlerimizin ebediyete doğru yönelebileceği korunaklı ortamlar yaratmak suretiyle bir süreliğine fiziksel kısıtlamalarımızın üzerine yükseliriz.

- **Günümüzün meşgul dünyasında kendi "mukaddes adalarımızı" yaratabilir miyiz?**

Peraşa Aktivitesi

Mukaddes Mekân

Bu oyun, sıradan anları, birer bağlantı fırsatına dönüştürüyor. Üç dakika tutun ve bu süre zarfında aile fertleri sadece üç obje kullanmak suretiyle kişisel özel alanlar yaratmak üzere eve dağılacaklar.

Ardından bu şekilde yaratılmış olan her mekânda düşünceli bir sessizlikle tur atılacak ve herkes, her alanı nelerin ayrı ve özel kıldığına dair yorumda bulunmaya çalışacak. Ardından o alanı oluşturan kişi gerçek niyetlerini açıklayacak!

Tanrı'yı kısa bir süre için gündelik yaşamlarımızın içine nasıl getirebiliriz?

HER YAŞ İÇİN BİR HİKÂYE

Fırtına ve Ada

Bir zamanlar engin okyanusu keşfe çıkmayı çok seven Maya adlı bir denizci vardı. Bir sabah korkunç bir fırtına sırasında küçük teknesi dalgadan dalgaya savrulurken, büyük bir alabora tehlikesi yaşadı. Fırtına dinmeye başlarken tekne nihayet, ikamete uygun olmayan küçük bir adanın kayalıklarına çarparak parçalandı. İçine eşyalarını koyduğu küçük bir torbayı – ve cesaretini – toplamayı başaran Maya güven içinde sahile kadar yüzdü.

Adadaki ilk gün Maya çok korkuyor ve kendisini çok yalnız hissediyordu. Adada bol miktarda ağaç ve tatlı kaynak suyu olmasına rağmen, sonuçta burası onun evi değildi. Ailesini ve yaşamının alışkın olduğu rahatlıklarını özlüyordu.

"Bir süre burada kalmam gerekebilir" diye düşündü Maya ve bu gerçek onu çok korkuttu. Ama sonra derin bir nefes alarak ikinci bir gerçeği ekledi: "Nerede olursam olayım, hâlâ elimden gelenin en iyisini yapabilirim."

Günler birbirini kovalarken Maya durumunu düzeltmeye başladı. Adada keşfe çıktı ve taze meyvelerin yanında, örtü olarak kullanabileceği geniş, yumuşak yapraklar buldu. Rahat bir sığınak inşa etmek üzere dallardan ve başka yapraklardan yararlandı. Sonra yeni evini süslemek için renkli deniz kabukları topladı. Bulduğu şeylerden çeşitli aletler üretti, hatta torbasındaki tohumları kullanarak sebze yetiştirmek üzere bir bostan bile dikti.

Her akşam Maya, okyanusu gözleyebileceği özel bir kayanın üzerinde oturuyordu. Bu kayaya "düşünme noktası" adını vermişti. Bir yandan gün batımını izleyebildiği, diğer yandan da gün içinde yaptıklarını değerlendirerek kendisinden daha büyük bir şeye bağlantı hissettiği bir yerdi burası.

Birkaç ay sonra nihayet bir arama-kurtarma ekibi Maya'yı bulduğunda, ekip onun yaratmış olduğu bu güzel yere hayran kalmıştı. En zorlu zamanlarında Maya gerçekten de kendisine ait olan özel bir yer oluşturmuştu. Burası, şartlarımız ne olursa olsun, her zaman anlam ve güzellik yaratma gücüne sahip olduğumuzun bir hatırlatıcısıydı. Ve sonunda eve döndüğünde, Maya kendisini daha önce hiç olmadığı kadar güçlü ve cesur hissediyordu.

Yehezkel 44:15-31

Bu haftaki *Aftara*'da Tanrı, Tsadok'un oğulları olan Koenleri Bet Amikdaş'ta görev yapmaları için ayırmaktadır. Bu onların, başkaları yoldan çıktığı zaman Tanrı'ya bağlı kalmalarının ödülüdür.

Bu Koenlere belli başlı görevler verilir: Mabed'e girmek, Tanrı'nın masasına yaklaşmak ve *korban*lar gerçekleştirmek. Koenlerin davranış ve görünümleri hakkında katı kurallar listelenmektedir: keten giysiler giymelidirler, saçlarını kısa kırpılmış halde korumalıdırlar, görev sırasında şaraptan uzak durmalıdırlar ve manevi saflıklarını korumalıdırlar. Bunun yanında Kutsal Mekân'da yalnızca bedensel kusuru olmayan Koenler görev yapabilecektir.

Koenlerin yaşam tarzları ve toplum içindeki rolleri de belirtilir. Halka kutsal olan ile olmayan arasındaki farkı öğretmeli ve anlaşmazlıkları çözümlemek üzere yargıç olarak görev yapmalıdırlar. Koen Gadol yalnızca bakire bir kızla evlenebilir. Diğer Koenlerse, bunun yanında, boşanmış olmayan dul kadınlarla da evlenebilirler. Koenlere toprak mirası verilmeyecektir – onların mirası Bizzat Tanrı olacaktır. Çeşitli *korban*ların etleri ve turfanda meyveler Koenlere verilecek, mukaddes görevlerini yaparlarken maddi olarak desteklenmeleri temin edilecektir.

Bu *Aftara* saflık, adalet ve Koenlerin Tanrı'nın huzurundaki özel sorumluluklarını vurgulamaktadır.

1. Sizce Koenlere görünümleri hakkında neden bu kadar ayrıntılı talimatlar verilmiştir?
2. Koenlerin Erets Yisrael'de bir toprak parçasına sahip olma hakları yoktur. Toprak toprak yerine onların mirası Tanrı olacaktır. Bu nasıl olabilir?

TANAH İLİNTİLERİ

Peraşa ve Aftara Bağlantıları

Peraşa ve *Aftara* arasındaki bağlantılar bu hafta çok açıktır. Emor *Peraşa*'sı, Koenlerin Mişkan'daki görevlerini ilgilendiren kanunlarla başlamaktadır ve *Aftara*'mız da, gelecekte, Maşiah Dönemi'nde Yeruşalayim'deki nihai Bet Amikdaş'ta görev yapacak olan Koenler için geçerli olacak kanunları belirtmektedir.

Aslına bakılırsa, *Peraşa* ve *Aftara*'da, bir Koen'in, ölü bir bedenin yakınında bulunmak suretiyle kendisini hangi akrabaları için *tame* yapması gerektiğine dair (neredeyse) birbiriyle örtüşen birer liste vardır.

Ancak Koenleri ilgilendiren kanunlar açısından iki parça arasında bazı farklar da vardır. Gelin onlara bir göz atalım:

1) *Peraşa*'da, yalnızca fiziksel kusurlara sahip olan Koenler Mişkan'da görev yapmaktan alıkonmaktadır. *Aftara*'da ise bu kısıtlama, Tsadok'un soyundan gelenler haricindeki tüm Koenleri de kapsayacak şekilde genişletilmektedir.
2) *Peraşa*, Koenlerin, başlarında yas işareti olarak kel bir bölge oluşturmalarını yasaklamaktadır. *Aftara*'da ise Koenlerin belirli bir stille saç tıraşı olmaları öngörülmektedir.
3) *Peraşa* normal bir Koen'in dul bir kadınla evlenmesini serbest bırakmıştır. Aftara'da ise bunu da belli bir gruba kısıtlıyormuş gibi bir ifade kullanılmaktadır. Hahamlarımız ise pasukları arada fark olmayacak şekilde açıklarlar.

Acaba hem *Peraşa* hem de *Aftara*'daki kurallar ve kısıtlamalar listesi neden bu kadar kalabalıktır? Belki Rabi Sacks'ın işaret ettiği nokta bunu anlamamıza yardımcı olabilir. Şöyle yazmaktadır Rabi Sacks: "**Hepsi düzen ve sınırlarla ilgilidir. Bize, realitenin altında, bütünlüğüne saygı gösterilmesi gereken bir yapı olduğunu söylemektedirler.**".

NEVİİM KİTAPLARI BAĞLAMI

Yehezkel Kitabı

Tsadok hakkında biraz düşünmeye değer, çünkü kendisi *Aftara*'mızda önemli bir rol oynamaktadır. Tsadok ve soyu, yeni, ideal Bet Amikdaş'ta görev yapmak üzere Tanrı tarafından seçilmiş sadık bir Koenler hanedanı olarak resmedilmektedir. Yoldan

sapmış olan diğer Levilerden farklı olarak onlara özel bir statü bahşedilmektedir. Ama Tsadok kimdi?

Tsadok, Aaron'un oğlu Elazar'ın soyundan gelen bir Koen'di. Avşalom'un isyanı sırasında David'e sadık kalmış ve Kral Şelomo'nun tahta çıkışını desteklemişti. Sadakati nedeniyle Koen Gadol olarak atanmış, bu şekilde (Aaron'un oğlu İtamar'ın soyundan gelen) Eli'nin hanedanının yerini almıştı. Yehezkel 40-48'de, özellikle de 44:15-31'de, "Tsadok'un oğulları" için şu sözler kaydedilmiştir:

1) Sadakatleri nedeniyle övülmektedirler, çünkü diğer Leviler putperestliğe kaydıkları zaman onlar sadık kalmışlardır.
2) Kendilerine Koenlik ayrıcalıkları bahşedilmiştir. Mizbeah'ta yalnız onlar görev yapabilecek, Mabet'e yalnız onlar girebilecek ve *korban*ları yalnız onlar gerçekleştirebilecektir.
3) Kendilerinden katı standartlar beklenmektedir: Saflık, giyim, evlilik ve eğitim konusunda belli başlı kuralları takip etmek zorundadırlar.

Yehezkel'in yeniden kurulacak olan Bet Amikdaş hakkındaki vizyonunda Tsadok'un oğulları

- Tanrı'ya sadakati
- Saf bir Koenliği
- Antlaşmaya sadakati temel alan manevi liderliği temsil etmektedir.
- Tsadok ve oğullarının rolleri, sadık ve yoz dini liderlik arasında net bir ayrımı işaretlemekte, Yehezkel'in, kutsiyet ve yenilenmeyi ne kadar çok önemsediğini yansıtmaktadır.

Haftanın Alıntısı

"*Mişkan*'ın ve orada görev yapanlara ait debdebeli giysilerin görsel ögelerine yapılan vurgunun amacı bir hürmet atmosferi yaratmaktı, çünkü bunlar, kendilerinin ötesindeki bir güzellik ve ihtişama, başka bir deyişle Bizzat Tanrı'ya işaret ediyordu.."

***Dressing to Impress**, Tetsave, Covenant & Conversation*

Biraz Daha Düşünelim

Yeni bir iş açıyor olsaydınız, çalışanlarınızın belirli bir şekilde giyinmelerini veya belirli bir saç stiliyle tıraş olmalarını şart koşmakta kendinizi rahat hisseder miydiniz? Neden?

Jonathan Sacks
THE RABBI SACKS LEGACY

The Rabbi Sacks Legacy, Rabi Lord Jonathan Sacks'ın bir Tora öğretmeni, bir liderler lideri ve ahlaki bir ses olarak zaman üstü ve evrensel hikmetini devam ettirmektedir.

Rabi Sacks'ın birçok yazısını, yayınlarını ve konuşmalarını keşfetmek veya Legacy'nin çalışmalarını desteklemek için www.RabbiSacks.org adresini ziyaret edin ve The Rabbi Sacks Legacy'yi sosyal medyada takip edin: @RabbiSacks.

Covenant & Conversation yazılarına sağladıkları ve Harry (Chaim) Schimmel'in anısına adanan cömert sponsorlukları için Schimmel Ailesi'ne teşekkürlerimizle.

"R. Chaim Schimmel'in Tora'sını, onunla ilk karşılaştığım zamandan beri severim. Sadece yüzeysel gerçekle değil, altta yatan daha derin gerçeğe olan bağlantısıyla da ilgilenmeye gayret eder. 60 yıldır kendisine eşlik eden olağanüstü eşi Anna'yla birlikte, aile, cemaat ve Tora sevgisine adanmış bir yaşam inşa ettiler. Ortaya koydukları örnek yaşamla beni fazlasıyla etkilemiş müstesna bir çift." - Rabi Sacks